

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Kirkon työmarkkinalaitoksen edustaja osallistui työ- ja elinkeinoministeriön epäviralliseen työryhmään, jossa evankelis-luterilaisen kirkon (jatkossa kirkon) palvelussuhteita koskeva lainsäädäntö lisättiin valmiuslakiehdotuksen 7 lukuun. Erityisenä perusteena tälle todettiin kirkon lakisääteinen valmiustehtävä, mikä on hautaustoimesta huolehtiminen (laki hautaustoimen järjestämisestä (457/2003).

Edellä mainitusta huolimatta oikeusministeriön työryhmän jatkovalmistelussa kirkon palvelussuhdelainsäädäntöä koskeva maininta poistettiin ehdotuksen luvusta 7. Kirkon työmarkkinalaitos vastustaa tätä jatkovalmistelussa tehtyä poistoa ja edellyttää, että ehdotuksen 7 lukuun lisätään maininnat kirkon palvelussuhdelainsäädännöstä sekä kirkon yhteistoimintaa koskevasta lainsäädännöstä seuraavasti;

Kyseisen lain 7 luvun 40 §:n 1 momenttiin on lisättävä maininta evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijalaista (653/2023) ja evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta annetusta laista (941/2025). Tämän lisäksi kyseisen lain 7 luvun 41 §:n 1 momentin 11 ja 12 kohtiin on lisättävä maininta evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnasta annetusta laista (941/2025).

Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on julkisoikeudellisena toimijana lakisääteisiä yhteiskunnallisia tehtäviä, joista valmiuslain kannalta kriittisin on hautaustoimi ja sen hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa. Naton resilienssin perusvaatimus numero 5, ”kyky käsitellä suuria määriä siviiliuhreja”, edellyttää suomalaisessa kontekstissa kirkon aktiivista yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa vainajaprosessin turvaamiseksi.

Hautaustoimen hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa tarkoittaa sitä, että vainajaprosessi on laaja moniviranomaisprosessi, jossa kunkin toimijan rooli on keskeinen kokonaisuuden toimivuuden

kannalta. Hautaustoimen nykyinen resurssimittaus on suunniteltu normaalioloihin. Poikkeusolot, joissa vainaja-määrä kasvaa normaalioloja suuremmaksi, edellyttävät kaikilta vainajaprosessin toimijoilta kykyä reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin. Yhdenkin toimijan riittämätön toimintakyky voi tällöin nopeasti vaarantaa koko vainajaprosessin toimivuuden.

Hyvin toimiva vainajaprosessi on keskeinen kansalaisten henkisen kriisinkestävyyskannalta sekä yhteiskunnan toimintakyvyn ja terveysturvallisuuden näkökulmasta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkisoikeudellisena toimijana vastuussa osaltaan vainajaprosessin laadukkaasta toteutumisesta ja ainoana toimijana hautausmaiden ylläpidosta kaikissa turvallisuustilanteissa. Poikkeusoloihin varautuminen edellyttää näin ollen, että kirkolla on mahdollisuus reagoida joustavasti ja viivytyksettä hautaustoimen henkilöstötarpeiden kasvuun.

Puolustusliitto Naton resilienssin perusvaatimuksen (numero 5) mukaisesti jäsenvaltiolla on oltava kyky käsitellä suuria määriä siviiliuhreja. Suomen ollessa puolustusliitto Naton jäsen puolustusvoimien kaatuneiden huolto on suomalaisessa järjestelmässä riippuvainen evankelis-luterilaisen kirkon kyvystä toteuttaa hautaustoimea. Toisin kuin useissa muissa Nato-maissa, Suomen puolustusvoimilla ei ole omia hautaustoimen palveluja. Suomen puolustusvoimien toimintakyky siis nojaa merkittävässä määrin siviiliyhteiskunnan toimiviin prosesseihin. Tämä tarkoittaa kirkkotoimintajärjestelmän näkökulmasta sitä, että osana kokonaisturvallisuutta on turvattava kirkon kyky ylläpitää hautaustoimea kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämä edellyttää muun muassa, että kirkolla on mahdollisuus toteuttaa kulloisenkin tilanteen edellyttämät henkilöstöresurssien vahvistamista koskevat muutokset hautaustoimen toteuttamiseksi.

Hautaustoimen järjestämisen lisäksi kirkolla on merkittävä rooli yhteiskunnan kokonaisturvallisuudessa myös henkisen kriisinkestävyyskannalta. Tämä näkyy muun muassa kollektiivisen hädän ja surun tilanteissa niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisella tasolla. Lisäksi kirkon kattava seurakuntaverkosto ja sen henkisen huollon toiminta muodostavat merkittävän alueellisen ja paikallisen resurssin, joka täydentää viranomaisten psykososiaalisen tuen valmiuksia, mikä perustelee myös yllä esitettyjä ehdotuksen korjausvaatimuksia.

Lopuksi kirkko toteaa, että mikäli työryhmä ei palauta yllä mainittuja lisäyksiä ehdotuksen 7 luvussa mainittuihin pykäliin, asettaa se kirkkotoimintajärjestelmän epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa muihin toimintajärjestelmiin, missä mahdollisessa kriisitilanteessa on mahdollista hoitaa yhteiskunnan toiminnan ja vakauksen kannalta olennaisia lakisääteistä tehtävää.

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Edellä mainitun lisäksi kirkko kiinnittää huomioita ehdotettuun 53 §:ään, jossa säädettäisiin työvelvollisuussuhteessa noudatettavista ehdoista. Ehdotuksen mukaisesti työvelvollisuussuhteessa sovellettavat ehdot määräytyvät työnantajaa työehtosopimuslain tai työsopimuslain 2 luvun 7 §:n mukaan sitovan työehtosopimuksen tai työnantajaa valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) tai kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain (669/1970) mukaan sitovan virkaehtosopimuksen mukaan.

Pykälässä ehdotetaan, että työvelvollisuussuhteisen työehdot määräytyvät työnantajaa sitovan työehtosopimuksen ja/tai virkaehtosopimuksen mukaan. Kirkon työmarkkinalaitos toteaa, että työehtosopimusten tai virkaehtosopimusten soveltaminen sellaisenaan olisi monelta osin hankalaa, koska määräyksiä ei ole tehty työvelvollisuussuhteita silmällä pitäen. Edellä mainittujen sopimusten soveltamisalataan eivät tietenkään huomioi työvelvollisuussuhteita. Työvelvollisuussuhteisten työehdoista sopiminen erikseen saattaisi olla tarpeellista, koska työehtosopimuskait tai virkaehtosopimuskait eivät nykyisellään mahdollista muiden kuin työ- ja virkasuhteisten henkilöiden ehtojen sopimisesta. Tämän takia valmiuslaissa tulisi olla erikseen pykälä, jolla mahdollistettaisiin työ- ja virkaehtosopimuslaeista poiketen työmarkkinaosapuolten erillinen sopiminen työvelvollisuussuhteisiin sovellettavista työehdoista. Sopiminen tulisi pystyä tekemään jo valmiuslain voimassaollessa ennen poikkeusolojen julistamista, mutta sovittuja ehtoja voitaisiin noudattaa vasta poikkeusolojen aikana.

Mikäli edellä mainittua muutosta ei tehdä valmiuslakiehdotukseen, on kyseiseen ehdotettuun 53 §:ään lisättävä maininnat evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista (829/2005) annetusta laista ja evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista (968/1974) annetusta laista.

Edellä mainitun lisäksi ehdotukseen olisi tarkennettava työvelvollisuuden osalta sitä, että mikä on ”työnantajan” vastuu työvelvollisuussuhteisen tekemistä vahingoista/virheistä ja mitä ”työnantaja” voi tehdä, jos työvelvollisuussuhteinen ei lainkaan sovellu hänelle määrättyyn työhön.

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

-

Westermarck Ulla
Kirkon työmarkkinalaitos - Kirkon työmarkkinalaitos